

KANSALISITTEN MINURITEETITTEN OIKEUKSIA PARANETHAAN

FAKTAPLAAVI

Hallitus esitti marsi-/maaliskuussa 2009 uuen minuriteettipoliittisen strategiin proposisjuunissa Tunnustuksesta omavaltaan – hallituksen strategii kansalisile minuriteetile (prop. 2008/2009:158).

Strategiissa on usseita muutoksia ette parantaa kansalisitten minuriteetitten oikeuksia ja ette tehä enämpi minuriteettipoliitiikan läpiviemisessä. Hallitus satsaa 70 miljoonaa kruunua reforhmiin joka viehään läpi vuesta 2010. Minuriteettipoliitiikan bydjetti tullee olehmaan repeat 80 miljoonaa kruunua. Valtiopäivät oon 10 päivä kesä-/jyynikuuta 2009 hyväksynny proposisjuunin.

TAUSTAA

Minuriteettipoliitikka alotethiin omana politiikka-alueena vuona 2000 sen yhteydessä ette Ruotti ratifiseerasi Euruupan neuston raamisopimuksen kansalisitten minuriteetitten suojaamisesta ja euruupalaisen määräyksen maanosa- eli minuriteettikielistä. Ruottin minuriteettipoliitiikan päämäärä on ette suojata kansalisia minuriteettiä, lisätä heän vaikutusvaltaa ja tukea historiallisia minuriteettikieliä niin ette ne pysyvä elävinnä. Ruottin kansaliset minuriteetit oon juutalaiset, roomit, saamelaiset, ruottinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset. Minuriteettikieliet oon jiddisch, romani chib, saamen kieli, suomen kieli ja meänkieli.

Kokemukset näyttävä ette minuriteettipoliittisia tavoiteita ei ole helppo saavuttaa ja ette ei ole otettu tarpeeksi huomiota kansalisitten minuriteetitten tarpeisiin.

Euruupan neusto oon, ko se oon tarkastannu Ruottin minuriteettipoliitikkaa, ehoittannu parauksia monila alueille.

Hallituksen minuriteettipoliittisessa strategiissa oonki sen takia nämät toihmeenpanot:

- Euruupan neuston minuriteettipoliittisitten konvensjuunitten parempaa nouattamista
- paremin seurata minuriteettipoliitiikan totheuttamista
- vastustaa kansalisitten minuriteetitten diskrimineerinkiä ja suojattomuutta
- parantaa kansalisitten minuriteetitten omavaltaa ja vaikutusvaltaa ja
- eistää kansalisitten minuriteettikielitten säilyttämistä.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

KANSALISITTEN MINURITEETITTEN OIKEUKSIA PARANETHAAN

UUSI LAKI KANSALISISTA MINURITEETISTÄ

Uusi laki kansalisista minuriteetistä ja minuriteettikielistä (SFS 2009:724) korvaa nykyiset lait oikeusta käyttäsaamen, suomen ja meänkieltä (SFS 1999:1175, 1999:1176).

Muutoksia tehhään kans saametingilaissa (SFS 1992:1433) ja sosiaalipalvelulaissa (SFS 2001:453). Lakimuutokset alkavat jälleahmaan 1 päivä tammi-/janyarikuusta 2010 lähtien.

Ruottin kansanväliset veltoheet tarkottava ette vissit minuriteettioikeuet häätyy totheuttaa koko maassa. Sen takia uusi laki koskee kaikkia viittä kansalista minuriteettiä. Viranomhaisilla on nyt velvolisuus informeerata kansalisia minuriteettiä niitten oikeuksista tämän uuen lain mukhaan. Erytinen vastuu kansalisitten minuriteettikielitten suojaamisesta ja niitten eistämisestä otethaan käythöön. Kansalisitten minuriteetitten maholisuuksia säilyttää ja kehittää ommaa kulttuuria Ruottissa häätyy eistää, niinku kans lapsitten kulttuurisen identtiteetin kehittämistä ja heän oman minuriteettikielen kehittämistä.

HALLINTOALUHEITA LAAJENETHAAN

Se voimakhaampi minuriteettisuoja joka nyt jälle saamen, suomen ja meänkielele seittemässä kunnassa Norrbottenissa – niin sanotut hallintoaluheet – laajenethaan jeugraaffisesti useamphiin kunthiin. Se tarkottaa ette useamat yksittäiset ihmiset saattava käyttää suomea eli saamen kieltä yhtheyksissä viranomhaisitten kans ja ette useamalla on oikeus saa esikoulutoimintaa ja vanhuustenhoitoa kokohnaan eli osittain suomen eli saamen kielelä.

Suomen kielen hallintoaluetta laajenethaan 18 uuthen kunthaan. Net oon: Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker ja Östhammar. Kunnat jotka jo aikasemin kuuluva hallintoaluheeseen on Jellivaara, Haaparanta, Kiruna, Pajala ja Övertorneå.

Saamen kielen hallintoaluetta laajenethaan 13 uutheen kunthaan. Net oon: Arvidsjaur, Berg, Härjedalen, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Uumaja, Vilhelmina, Åre, Älvdalen ja Östersund. Jo ennen hallintoaluheeseen kuulenhee kunnat on Arjeplog, Jellivaara, Jokkmokki ja Kiruna.

Meänkielen hallintoaluetta ei laajeneta. Se alue on vieläki kunnat Jellivaara, Haaparanta, Kiruna, Pajala ja Övertorneå.

Kunnat joita tämä koskee saava valtion avustusta niistä lisäkostanuksista joita nämä uuet säänöt tuottava. Muilaki kunnilla ko näilä jotka nyt on valittu, on oikeus vapaa-ehdosesti kuulua hallintoaluheeseen ja olla oikeutettuja saahmaan valtion avustuksia. Hallitus päättää jos kunta joka hakkee tätä, liitethään siihen.

PAREMAT OIKEUET HALLINTOALUHEITTEN ULKOPUOLELA

Yksittäisilä ihmisillä on oikeus käyttää suomea, meänkieltä eli saamen kieltä yhtheyksissä viranomhaisitten kans, jos asian saattaa käsitellä pärsunaali joka hallitsee minuriteettikielen. Yksityisilä on kans oikeus saa vanhuustenhoitoa suomen, saamen eli meänkielelä, jos kunnala on kielitaitosta pärsunaalia saatavilla. Hallintoviranomhaiset pitävätki sen takia tehä työtä sen etheen ette heilä on semmosta pärsunaalia saatavilla jotka ossaava suomea, meänkieltä eli saamen kieltä missä sitä tarttee yhtheyksissä viranomhaisitten kans eli vanhuuksitten hoitamisessa. Tämä tarkottaa muutosta sosiaalipalvelulaissa.

Yksittäisilä ihmisillä on aina oikeus käyttää suomea eli saamen kieltä ko net kirjalisesti on yhtheyksissä Valtiopäivitten ombudsmannitten, Jystiitsiekanslerin, Siukkakassan, Verolaitoksen ja Diskrimineerinki-ombudsmannin kans asioissa joissa yksittäinen ihminen on osapuoli eli osapuolen siihainen.

KANSALISITTEN MINURITEETITTEN OIKEUKSIA PARANETHAAN

SELVEMPI VIRANOMHAISVASTUU

Euruopan neuston minuriteetikonvensjuunitten nouattamista tarttee parantaa sillä mallin ette viranomhaisitten vastuu selvenethään. Lääninhallituksele Stockholmin läänissä ja Saametingile annethaan sen takia vastuu seurata mitenkä minuriteettipolitiikkaa totheutethaan. Nämä viranomhaiset häätyvä kans antamalla neuoja, informeeraamalla ja senkaltasella toiminalla auttaa muita hallintoviranomhaisia käyttämhään lakia ja yhessä kysseessä olevitten kunnitten kans tehä ytheistyötä hallintoaluheitten laajentamisen puolesta.

Lääninhallitus Stockholmin läänissä ja Saametingi saava tehtäväksi ette panna toihmeen satsauksia jotka lissäävä tietoa ja tietosuutta kansalisista minuriteetistä ja Ruottin kansanoikeusvelvolisuuksista. Saametingi saapi kans tehtäväksi tehä ja vastata kansalisitten minuriteetitten kotisivusta.

Saametingi pittää tästä lähtien laatia tavoheet saamen kielityöle – eikä vain johtaa sitä työtä. Valtiopäivät ja hallitus saattava asettaa ylheiset tavoheet kansalisele kielipolitiikale, mutta tavoheettitten asettamisen vastuu sisäselle saamen kielityöle, pitäs olla Saametingilä.

Diskrimineerinkiombudsmannin eistävä työtä kansalisitten minuriteetitten puolesta tarttee jatkaa. Uusi diskrimineerinkilaki (SFS 2008:567) antaa Diskrimineerinkiombudsmannile hyvät maholisuuet ette jatkossaki toimia samanlaisitten oikeuksitten ja maholisuuksitten puolesta kansalisile minuriteetile, muumuassa lissäämällä tietoa diskrimineerinkikysymyksistä näitten ryhmitten sisälä.

VOIMAKHAAMPI VAIKUTUSVALTA

Kansalisitten minuriteetitten omavaltaa ja vaikutusvaltaa tarttee parantaa ette Ruotti paremin saattaa selvitä omista luppauksista minuriteetikonvensjuunissa. Kansalisitten minuriteetitten paremat vaikutusmaholisuuet oon kans keskheistä sille ette tehä näkyviksi ryhmitten tarpeet ytheiskunnassa.

Kansalisitten minuriteetitten oikeus vaikuttamisheen oon laissa kansalisista minuriteettikielistä. Oon rohki tärkeää ette kansalisile minuriteetile annethaan maholisuus ytheistyöhöön (samråd) paikalisela tasola, ko monet päätöksistä jotka koskeva yksittäisiä ihmisiä, tehään sillä tasola.

Järjestötuki niile järjestöile jotka eustava kansalisia minuriteettiä nousee kans bydjettivuesta 2010. Se oon erityisen tärkeää priuriteerata kansalisitten minuriteetitten maholisuuksia lua toimivia ytheistyömallia hallintoaluheila.

INSATSIA KANSALISITTEN MINURITEETTIKIELITTEN VAHVISTAMISEKSI

Kansalisitten minuriteettikielittien tulevaisuus Ruottissa oon epävarma. Jokku kielistä, niinku eteläsaamen kieli, oon rohki uhattu. Aktiivia insatsia tarttee kansalisitten minuriteettikielittien säilyttämiseksi ja niitten revitaaliseerinkhiin. Kielen revitaliseerinki tarkottaa ette tehään toihmeenpanoja niin ette uhattu kieli taas alkaa leviäähmään muumuassa niin ette useampi alkaa puhuhmaan sitä kielä.

Niitten toihmeenpanoitten lisäksi, jotka otethaan käythöön sillä ette helpottaa yksittäisitten ihmisitten minuriteettikielittien käyttämistä ytheyksissä viranomhaisitten kans, alotethaan kans kaks saamelaista kielikeskusta eteläsaamen kielen aluheela Östersundissä ja Tärnabyssä. Saametingi tullee olheen näitten kielikeskuksitten päämies ja niitten pittää toimia uloskäsin sillä mallin ette saamen kielen käyttö kehitty ja sen käyttäminen lissäintyy.

KANSALISITTEN MINURITEETITTEN OIKEUKSIA PARANETHAAN

Bydjetivuesta 2010 hallitus satsaa erityisiä rahoja kansalisitten minuriteettikielittien revitaliseerinki-insatshiin. Rahat pittää käyttää insatshiin jotka kohistuva yksittäishiin ihmishiin ja se viranomhainen jonka hallitus päättää, pittää jakkaa net hakemuksitten jälkhiin. Erityisiä rahoja annethaan kans kielenhuoltoinsatsille kansalisile minuriteetile ja ensiksi tulhaan priuriteeraahmaan meänkieltä. Saamen kielen voimistamiseksi tulhaan kans lissäähmään integreerattua saamen kielen opetusta vuesta 2010 (integreerattua saamen kielen opetusta oornathan kunnalisissa peruskouluissa ja se tarkottaa ette oppilhaat saattava saa opetusta jossa oon saamen kielisiä inslaagia ja saamen kielen opetusta äitinkielenopetuksen lisäksi).

PAIKANNIMIÄ MINURITEETTIKIELILÄ

Paikannimet minuriteettikielilä oon arvokas osa kulttuuriperinettä ja jota yhtheiskunnan eustajat aktiivisti häätyvä puolustaa. Tämän kulttuuriarvon näkyväksi tekesmisheen, Vägverket saapi tehtäväksi lisätä ommaa työtä oornata paikannimitten sjylttiä minuriteettikielilä. Valtioliset ja kunnaliset viranomhaiset pitäsit puolustaa minuriteettikielisiä sjylttiä ja tehä näkyviksi minuriteettikielet sjyltitten ja muittenki merkitten kautta. Minuriteettikielisiä paikannimiä pitäs kans käyttää postipaikkakuntina.

LISSÄÄ TIETOA

Lissää tietoa kansalisista minuriteetistä, minuriteettipolitiikasta, minuriteettikonvensjuunista ja proposisjuunista 2008/09:158 löytyy hallituksen webpaikalta www.manskligarattigheter.se ja osotheesta www.regeringen.se/integration.

Proposisjuunin saattaa kans ostaa soittamalla: Valtiopäivitten painokontturi/Riksdagens tryckeriexpedition, tel. 08-786 5810 eli latata kotia osotheesta www.regeringen.se

Kysymykshiin asiasisälöstä vastaa Diskrimineerinkikysymysoasto, Integrasjuuni- ja tasa-arvodeparttemntti, tel 08-405 10 00/ Enheten för diskrimineringsfrågor, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, tfn 08-405 10 00.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet